

Stanowisko banków w zakresie ujednolicenia zasad oferowania dalszych narzędzi pomocowych dla klientów sektora bankowego w związku z reaktywacją Wytycznych EBA:

I. Postanowienia ogólne

1. Stanowisko zostało wypracowane pod patronatem Związku Banków Polskich w ramach uzgodnień z bankami-członkami Związku Banków Polskich w związku z utrzymującym się stanem pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 oraz reaktywacją Wytycznych EBA w dniu 2 grudnia 2020 r. Lista banków, które zobowiązują się do stosowania stanowiska zostanie określona w załączniku do niniejszego dokumentu (banki-członkowie ZBP).
2. Tak jak w przypadku pierwotnego moratorium pozaustawowego wypracowanego w marcu 2020 r., niniejsze stanowisko ma charakter moratorium pozaustawowego w rozumieniu pkt. 10 lit a Wytycznych EBA dotyczących ustawowych i pozaustawowych moratoriów na spłaty kredytów, stosowanych w obliczu kryzysu spowodowanego przez COVID-19, tj. nieustawodawczej inicjatywie przewidującej ulgę w spłacie podjętej przez instytucję w ramach branżowego lub sektorowego programu moratoryjnego uzgodnionego lub koordynowanego w obrębie sektora bankowego lub jego istotnej części, w miarę możliwości we współpracy z organami publicznymi, który to program moratoryjny jest otwarty dla zainteresowanych i przewiduje podjęcie podobnych działań na rzecz zapewnienia ulgi w spłacie podejmowanych przez odpowiednie instytucje kredytowe (dalej: Wytyczne EBA).
3. Stanowisko w pkt. 4 poniżej określa ogólne kryteria skorzystania z instrumentów pomocowych, określonych w pkt. II i dotyczy zarówno produktów kredytowych, jak i leasingowych oraz faktoringowych (posiadanych przez banki w ramach swoich grup kapitałowych).
4. Instrumenty pomocowe, określone w pkt. II niniejszego stanowiska, **są dostępne dla wszystkich tych klientów banków**, którzy (i) są przedsiębiorcami uprawnionymi do świadczeń z Tarczy Finansowej PFR 2.0¹ (z rozszerzeniem na przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie wynajmu powierzchni w obiektach handlowych lub usługowych, w tym parkach handlowych, o powierzchni sprzedaży lub świadczenia usług powyżej 2000 m²) oraz jednocześnie (ii) spełniają **następujące kryteria** (wymogi z pkt. 17 lit. b Wytycznych):
 - 1) w zakresie mikro i małych przedsiębiorców.
 - opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek nie przekracza 30 dni na dzień 29 lutego 2020 r. lub na dzień złożenia wniosku przez klienta.
 - 2) w zakresie średnich przedsiębiorców.
 - posiadanie zdolności kredytowej na koniec 2019 r. (z zastrzeżeniem, że ocena zdolności kredytowej nie jest dokonywana na dzień złożenia wniosku przez klienta) i przejściowe pogorszenie sytuacji kredytobiorcy w związku z pandemią koronawirusa SARS-CoV-2 oraz na dzień złożenia wniosku przez klienta nie złożono wobec niego wniosku o postępowanie

¹ Na dzień 11 stycznia 2021 r. Tarcza Finansowa PFR 2.0 jest dostępna dla 45 branż wymienionych na stronie internetowej Polskiego Funduszu Rozwoju: <https://pfrsa.pl/tarcza-finansowa-pfr/tarcza-finansowa-pfr-20.html#mmssp>. Lista branż może ulec zmianie w przypadku przyjęcia przez Radę Ministrów zmian w Uchwale Rady Ministrów z dnia 5 stycznia 2021 r. w sprawie programu rządowego „Tarcza Finansowa 2.0 Polskiego Funduszu Rozwoju dla mikro, małych i średnich firm” (ostatnia zmiana Uchwały została przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 5 stycznia 2021 r.).

upadłościowe lub restrukturyzacyjne i nie otwarto likwidacji przedsiębiorstwa, a także nie toczy się postępowanie egzekucyjne.

3) w zakresie dużych przedsiębiorców.

- posiadanie zdolności kredytowej na koniec 2019 r. (z zastrzeżeniem, że ocena zdolności kredytowej nie jest dokonywana na dzień złożenia wniosku przez klienta) i przejściowe pogorszenie sytuacji kredytobiorcy w związku z pandemią koronawirusa SARS-CoV-2 oraz na dzień złożenia wniosku przez klienta nie złożono wobec niego wniosku o postępowanie upadłościowe lub restrukturyzacyjne i nie otwarto likwidacji przedsiębiorstwa, a także nie toczy się postępowanie egzekucyjne.

5. Stanowisko obowiązuje dla instrumentów pomocowych udzielanych od dnia **18 stycznia 2021 r.** do **31 marca 2021 r.** W przypadku odpowiedniego przedłużenia stosowania wytycznych EBA banki mogą podjąć decyzję o przedłużeniu oferowania instrumentów pomocowych, jeżeli będzie tego wymagała sytuacja związana z wydłużającą się pandemią koronawirusa SARS-CoV-2.
6. Instrumenty pomocowe, określone w pkt. II poniżej, nie będą oferowane w stosunku do umów kredytu/produktów odnawialnych/produktów leasingowych/produktów faktoringowych zawartych **po 13 marca 2020 r.**
7. Odroczenie/odnowienie spłaty kredytu następuje na warunkach, o których mowa w pkt. II poniżej.
8. Odroczenie spłaty kredytu na warunkach określonych w niniejszym stanowisku skutkuje zmianą harmonogramu spłaty kredytu, a w przypadku odroczenia rat kapitałowo-odsetkowych bank nalicza odsetki za okres odroczenia zgodnie z warunkami pierwotnej umowy kredytowej.
9. Odroczenie spłat kredytu wynosi:
 - maksymalnie 3 miesiące dla klientów, którzy skorzystali już z pierwotnego moratorium pozaustawowego (niezależnie od dotychczasowego okresu odroczenia udzielonego w ramach tego moratorium),
 - maksymalnie 6 miesięcy dla klientów, którzy nie skorzystali dotychczas z pierwotnego moratorium pozaustawowego,niezależnie od liczby złożonych wniosków (z zastrzeżeniem, że maksymalny okres w przypadku odroczenia rat kapitałowo-odsetkowych określonych w pkt. II ppkt. 2.1 niniejszego stanowiska wynosi 3 miesiące). Dopuszczalne jest złożenie przez klienta więcej niż jednego wniosku, ale wówczas maksymalny łączny okres odroczenia nie może przekroczyć limitów określonych w niniejszym punkcie.
10. Bank ma prawo wprowadzić ograniczenia dotyczące dystrybucji środków na rzecz właścicieli, udzielania pożyczek lub poręczeń oraz wypłaty dywidendy.
11. Banki są zobowiązane do raportowania danych zgodnie z wytycznymi EBA wg zakresu ustalonego przez UKNF.
12. Użyte w niniejszym stanowisku określenia oznaczają:
 - a) tryb uproszczony rozpatrywania wniosku – nieautomatyczny, ale odformalizowany i przyspieszony sposób rozpatrywania wniosków klienta (bez badania zdolności kredytowej na dzień złożenia wniosku przez klienta);

b) narzędzia pomocowe oferowane w ramach dedykowanych ustaw – gwarancje oferowane przez Bank Gospodarstwa Krajowego, a także przez inne podmioty pod warunkiem, że: gwarancja taka stanowi uznaną ochronę kredytową zgodnie z art. 213-215 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych („CRR”).

II. Rodzaje instrumentów pomocowych (wymogi z pkt. 17 lit d Wytucznych)

1. Oferta dla mikro i małego przedsiębiorcy (zgodnie z def. poniżej)

Za mikro i małego przedsiębiorcę w rozumieniu niniejszego stanowiska uważa się podmiot, którego obsługa w danej instytucji finansowej odbywa się w ramach modelu oceny ryzyka lub innego klasyfikowanego jako proces bankowości detalicznej (lub innej ekwiwalentnej).

Uzgodnione działania pomocowe:

- 1.1. Odroczenie spłat rat **kapitałowych lub kapitałowo-odsetkowych** w trybie automatycznym lub uproszczonym zgodnie z wnioskiem klienta na wskazany przez niego okres wynoszący maksymalnie **3 miesiące (6 miesięcy dla klientów, którzy nie skorzystali dotychczas z pierwotnego moratorium)**, niezależnie od liczby złożonych wniosków przez danego klienta.
- 1.2 **Produkty odnawialne** (kredyty w rachunku, karty kredytowe), które nie spełniają standardowych warunków odnowienia do 31 marca 2021 r., **mogą być odnowione** w trybie uproszczonym w uzgodnieniu z klientem na okres do **3 miesiące (6 miesięcy dla klientów, którzy nie skorzystali dotychczas z pierwotnego moratorium)**, istnieje możliwość dodatkowego zabezpieczenia transakcji, w tym o narzędzia pomocowe oferowane w ramach dedykowanych ustaw na okres trwania narzędzia pomocowego.
- 1.3 Banki nie będą pobierać opłat lub prowizji za przyjęcie i rozpatrzenie wniosków dotyczących zawieszenia spłat rat kapitałowych lub kapitałowo-odsetkowych.
- 1.4 W przypadku produktów **leasingowych** następuje **odroczenie lub obniżenie spłaty raty leasingowej** (części kapitałowej) na uzgodniony okres, wynoszący maksymalnie **3 miesiące (6 miesięcy dla klientów, którzy nie skorzystali dotychczas z pierwotnego moratorium)**, niezależnie od liczby złożonych wniosków przez danego klienta. W przypadku produktu faktoringowego następuje odroczenie spłaty należnej od klienta na uzgodniony okres wynoszący maksymalnie **3 miesiące (6 miesięcy dla klientów, którzy nie skorzystali dotychczas z pierwotnego moratorium)**, niezależnie od liczby złożonych wniosków przez danego klienta.

2. Oferta dla średnich przedsiębiorców (zgodnie z definicją poniżej)

Za średniego przedsiębiorcę w rozumieniu niniejszego stanowiska, uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym roku z dwóch ostatnich lat obrotowych osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz z operacji finansowych **nieprzekraczający** równowartości w złotych 50 milionów euro i nie jest jednocześnie mikro i małym przedsiębiorcą, w rozumieniu definicji określonej w punkcie 1 powyżej.

Uzgodnione działania pomocowe:

- 2.1.** Odroczenie spłat rat **kapitałowych** lub **kapitałowo-odsetkowych**, zgodnie z wnioskiem klienta, na wskazany przez niego okres, wynoszący maksymalnie odpowiednio: **3 miesiące (6 miesięcy dla klientów, którzy nie skorzystali dotychczas z pierwotnego moratorium)** (raty kapitałowe) i **3 miesiące** (raty kapitałowo-odsetkowe), niezależnie od liczby złożonych wniosków przez danego klienta.
- 2.2. Produkty odnawialne** (kredyty w rachunku, karty kredytowe), które nie spełniają standardowych warunków odnowienia do 31 marca 2021 r., **mogą być odnowione** w trybie uproszczonym w uzgodnieniu z klientem na okres do **3 miesięcy (6 miesięcy dla klientów, którzy nie skorzystali dotychczas z pierwotnego moratorium)**, istnieje możliwość dodatkowego zabezpieczenia transakcji, w tym o narzędzia pomocowe oferowane w ramach dedykowanych ustaw na okres trwania narzędzia pomocowego.
- 2.3.** W przypadku **produktów leasingowych** następuje **odroczenie lub obniżenie spłaty raty leasingowej** (części kapitałowej) na uzgodniony okres, wynoszący maksymalnie **3 miesiące (6 miesięcy dla klientów, którzy nie skorzystali dotychczas z pierwotnego moratorium)**, niezależnie od liczby złożonych wniosków przez danego klienta. W przypadku produktu **faktoringowego** następuje odroczenie **spłaty należnej od klienta** na uzgodniony okres wynoszący maksymalnie **3 miesiące (6 miesięcy dla klientów, którzy nie skorzystali dotychczas z pierwotnego moratorium)**, niezależnie od liczby złożonych wniosków przez danego klienta.

3. Oferta dla dużych przedsiębiorców (zgodnie z definicją poniżej)

Za **dużego przedsiębiorcę** w rozumieniu niniejszego stanowiska uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym roku z dwóch ostatnich lat obrotowych osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz z operacji finansowych **przekraczający** równowartość w złotych 50 milionów euro.

Uzgodnione działania pomocowe:

- 3.1.** Odroczenie **spłat rat kapitałowych** zgodnie z wnioskiem klienta, na wskazany przez niego okres, wynoszący maksymalnie **3 miesiące (6 miesięcy dla klientów, którzy nie skorzystali dotychczas z pierwotnego moratorium)**, niezależnie od liczby złożonych wniosków przez danego klienta.
- 3.2. Produkty odnawialne** (kredyty w rachunku, karty kredytowe), które nie spełniają standardowych warunków odnowienia do 31 marca 2021 r., **mogą być odnowione** w trybie uproszczonym w uzgodnieniu z klientem na okres do **3 miesięcy (6 miesięcy dla klientów, którzy nie skorzystali dotychczas z pierwotnego moratorium)**, istnieje możliwość dodatkowego zabezpieczenia transakcji, w tym o narzędzia pomocowe oferowane w ramach dedykowanych ustaw na okres trwania narzędzia pomocowego.
- 3.3.** W przypadku produktów leasingowych następuje **odroczenie lub obniżenie spłaty raty leasingowej** (części kapitałowej) na uzgodniony okres, wynoszący maksymalnie **3 miesiące (6 miesięcy dla klientów, którzy nie skorzystali dotychczas z pierwotnego moratorium)**, niezależnie od liczby złożonych wniosków przez danego klienta. W przypadku produktu

faktoringowego następuje **odroczenie spłaty** należnej od klienta na uzgodniony okres wynoszący maksymalnie **3 miesiące (6 miesięcy dla klientów, którzy nie skorzystali dotychczas z pierwotnego moratorium)**, niezależnie od liczby złożonych wniosków przez danego klienta.

Banks' position on unifying the rules for offering further assistance tools to banking sector clients due to the reactivation of the EBA Guidelines:

II. General provisions

13. This position was developed under the auspices of the Polish Bank Association under arrangements with banks-members of the Polish Bank Association due to the continuing state of coronavirus SARS-CoV-2 pandemic and the reactivation of the EBA Guidelines on 2 December 2020. List of banks which undertake to apply the position will be defined in the annex to this document (banks-members of the PBA).
14. As with the initial non-legislative moratorium developed in March 2020, this position is a non-legislative moratorium within the meaning of paragraph 10 (a) of the *EBA Guidelines on legislative and non-legislative moratoria on loan repayments applied in the light of the COVID-19 crisis*, that is a *non-legislative payment relief initiative of an institution as part of an industry- or sector-wide moratorium scheme agreed or coordinated within the banking industry or a material part thereof, possibly in collaboration with public authorities, such that participation in the moratorium scheme is open and similar payment relief measures are taken under this scheme by relevant credit institutions* (hereinafter referred to as the „EBA Guidelines”).
15. The position in point 4 below sets out the general criteria for using the assistance instruments referred to in point II and concerns both credit, leasing and factoring products (held by banks within their capital groups).
16. Assistance instruments referred to in point II of this position **are available to all those bank clients** who (i) are entrepreneurs entitled to benefits from the "Tarcza Finansowa PFR 2.0"² (with extension to entrepreneurs whose activity consists in leasing space in commercial or service facilities, including commercial parks, with sales or service surface exceeding 2000 m²) and at the same time (ii) meet the **following criteria** (requirements set out in paragraph 17(b) of the EBA Guidelines):
 - 1) as regards micro and small entrepreneurs.
 - the delay in repayment of the principal or interest does not exceed 30 days as at 29 February 2020 or as at the date of submission of the application by the client.

² As of 11 January 2021, the "Tarcza Finansowa PFR 2.0" ("PFR Financial Shield 2.0", a support programme run by the Polish Development Fund - PFR) is available for 45 industries listed on the Polish Development Fund's webpage: <https://pfrsa.pl/tarcza-finansowa-pfr/tarcza-finansowa-pfr-20.html#mmssp>. The list of industries may be changed if the Council of Ministers adopts changes to the Resolution of the Council of Ministers of 5 January 2021 on the government programme "Financial Shield 2.0 of the Polish Development Fund for micro, small and medium-sized enterprises" (the last change of the Resolution was adopted by the Council of Ministers on 5 January 2021).

2) as regards medium entrepreneurs.

- being creditworthy at the end of year 2019 (provided that the creditworthiness assessment is not carried out at the date of submission of the application by the client) and the temporary worsening of borrower's situation due to the coronavirus SARS-CoV-2 pandemic and as of the date of submission of the application by the client, no application for bankruptcy or restructuring proceedings has been filed against him and no liquidation of the company has been opened, and no enforcement proceedings are pending.

3) as regards large entrepreneurs.

- being creditworthy at the end of year 2019 (provided that the creditworthiness assessment is not carried out at the date of submission of the application by the client) and the temporary worsening of borrower's situation due to the coronavirus SARS-CoV-2 pandemic and as of the date of submission of the application by the client, no application for bankruptcy or restructuring proceedings has been filed against him and no liquidation of the company has been opened, and no enforcement proceedings are pending.

17. This position applies to assistance instruments granted from **18 January 2021 to 31 March 2021**. If the application of the EBA Guidelines is extended accordingly, banks may decide to extend the offering of assistance instruments if the situation related to the protracted coronavirus SARS-CoV-2 pandemic requires so.
18. Assistance instruments referred to in point II below will not be offered to loan agreements/revolving products/leasing products/factoring products concluded **after 13 March 2020**.
19. The postponement/renewal of the loan repayment is conducted under conditions referred to in point II below.
20. The postponement of the loan repayment under conditions specified in this position results in a change of the loan repayment schedule, and in the case of the postponement of principal and interest installments, the bank charges interest for the postponement period according to the terms of the original loan agreement.
21. The postponement of the loan repayment is:
 - a maximum of 3 months for clients, who have already benefited from the initial non-legislative moratorium (regardless of the postponement period granted so far under that moratorium),
 - a maximum of 6 months for clients who have not yet benefited from the initial non-legislative moratorium,regardless of the number of applications submitted (provided that the maximum postponement period of capital and interest installments referred to in point II subparagraph 2.1 of this position is 3 months). It is allowed for the client to submit more than one application, but then the maximum total postponement period cannot exceed the limits set out in this point.
22. The bank has the right to introduce restrictions on the distribution of funds to owners, granting loans or sureties and payment of dividends.
23. Banks are obliged to report data in accordance with the EBA Guidelines, according to the scope set out by the UKNF (Polish Financial Supervision Authority).

24. The terms used in this position should be understood as following:

- a) simplified mode for processing an application – non-automatic but non-formalized and accelerated way of processing client's applications (without creditworthiness assessment at the date of submission of the application by the client);
- b) assistance tools offered under dedicated acts – guarantees offered by the Bank Gospodarstwa Krajowego (Polish state development bank), as well as by other entities, provided that: such guarantee constitutes a recognized credit protection in accordance with Articles 213-215 of the Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms („CRR”).

II. Types of assistance instruments (requirements of paragraph 17(d) of the EBA Guidelines)

2. Offer for micro and small entrepreneurs (in accordance with definition below)

A **micro and small entrepreneur** within the meaning of this position shall be considered to be an entity which is serviced by a financial institution under a risk assessment model or other classified as a retail banking process (or equivalent).

Agreed assistance measures:

- 2.4. Postponement of repayment of **principal or principal and interest** installments in an automatic or simplified mode in accordance with client's application for a period of up to **3 months (6 months)** for clients who have not yet benefited from the initial moratorium) as specified by the client, regardless of the number of applications submitted by a given client.
- 2.5. **Revolving products** (overdrafts, credit cards) which do not meet the standard conditions for renewal until 31 March 2021, **may be renewed** in a simplified mode in agreement with the client for a period of up to **3 months (6 months)** for clients who have not yet benefited from the initial moratorium), there is a possibility to additionally secure transactions, including with assistance tools offered under dedicated acts, for the duration of the assistance tool.
- 2.6. Banks will not charge fees or commissions for accepting and processing applications concerning the suspension of the repayment of principal or principal and interest installments.
- 2.7. In the case of **leasing** products, the **repayment of the leasing installment** (principal part) is **postponed or reduced** for an agreed period, which is maximum **3 months (6 months)** for clients who have not yet benefited from the initial moratorium), regardless of the number of applications submitted by a given client. In the case of a **factoring** product, the repayment due from the client is postponed for an agreed period, which is maximum **3 months (6 months)** for clients who have not yet benefited from the initial moratorium), regardless of the number of applications submitted by a given client.

3. Offer for medium entrepreneurs (in accordance with definition below)

A **medium entrepreneur** within the meaning of this position is an entrepreneur which in at least one of the last two financial years achieved an annual net turnover from the sale of goods, products and services and from financial operations **not exceeding** the PLN equivalent of EUR 50 million and is not at the same time a micro and small entrepreneur within the meaning of the definition specified in point 1 above.

Agreed assistance measures:

- 3.1.** Postponement of repayment of **principal** or **principal and interest** installments in accordance with client's application for a period of up to – respectively - **3 months (6 months** for clients who have not yet benefited from the initial moratorium) (principal installments) and **3 months** (principal and interest installments) as specified by the client, regardless of the number of applications submitted by a given client.
- 3.2. Revolving products** (overdrafts, credit cards) which do not meet the standard conditions for renewal until 31 March 2021, **may be renewed** in a simplified mode in agreement with the client for a period of up to **3 months (6 months** for clients who have not yet benefited from the initial moratorium), there is a possibility to additionally secure transactions, including with assistance tools offered under dedicated acts for the duration of the assistance tool.
- 3.3.** In the case of **leasing products**, the **repayment of the leasing installment** (principal part) is **postponed or reduced** for an agreed period, which is maximum **3 months (6 months** for clients who have not yet benefited from the initial moratorium), regardless of the number of applications submitted by a given client. In the case of a **factoring** product, the **repayment due from the client** is postponed for an agreed period, which is maximum **3 months (6 months** for clients who have not yet benefited from the initial moratorium), regardless of the number of applications submitted by a given client.

4. Offer for large entrepreneurs (in accordance with definition below)

A **large entrepreneur** within the meaning of this position is an entrepreneur which in at least one of the last two financial years achieved an annual net turnover from the sale of goods, products and services and from financial operations **exceeding** the PLN equivalent of EUR 50 million.

Agreed assistance measures:

- 3.1** Postponement of **repayment of principal installments** in accordance with client's application for a period of up to **3 months (6 months** for clients who have not yet benefited from the initial moratorium) as specified by the client, regardless of the number of applications submitted by a given client.
- 3.2 Revolving products** (overdrafts, credit cards) which do not meet the standard conditions for renewal until 31 March 2021, **may be renewed** in a simplified mode in agreement with the client for a period of up to **3 months (6 months** for clients who have not yet benefited from the initial moratorium), there is a possibility to additionally secure transactions, including with assistance tools offered under dedicated acts for the duration of the assistance tool.
- 3.3** In the case of **leasing products**, the **repayment of the leasing installment** (principal part) is **postponed or reduced** for an agreed period, which is maximum **3 months (6 months** for clients who have not yet benefited from the initial moratorium), regardless of the number of applications submitted by a given client. In the case of a **factoring** product, the **repayment due from the client** is **postponed** for an agreed period, which is maximum **3 months (6 months** for clients who have not yet benefited from the initial moratorium), regardless of the number of applications submitted by a given client.